

بررسی و شناسایی علل افت تحصیلی در درس منطق و فلسفه پایه‌ی سوم رشته‌ی ادبیات و علوم انسانی منطقه بندرامام خمینی (ره)

سکینه بابایی جذابه و جمیله داریس

مقدمه

افت تحصیلی و مردودی، شاید یکی از قدیمی‌ترین و شناخته شده‌ترین مسائل آموزشی باشد و در عین حال هم‌چنان یک مسئله‌ی جدی و قابل طرح است. نظام آموزشی کشور ما نیز همانند بسیاری از کشورهای در حال توسعه یا توسعه یافته با مسئله‌ی افت تحصیلی روبه‌رو است. افت تحصیلی موجب به هدر رفتن منابع مالی و انسانی فراوانی می‌شود و بهبود کارایی نظام‌های آموزشی تا حد زیادی به جلوگیری از اتلاف یا کاهش افت تحصیلی بستگی دارد.

در همین راستا و با توجه به اهمیت موضوع، تحقیقات فراوانی در خصوص افت تحصیلی توسط متخصصین تعلیم و تربیت و دانشجویان علوم تربیتی در داخل و خارج از کشور انجام شده و عوامل بسیاری که در ایجاد این پدیده نقش دارند شناسایی شده است. با توجه به نتایج تحقیقات، علل و عوامل ایجاد افت تحصیلی را می‌توان به سه دسته زیر تقسیم کرد:

الف) عوامل شخصی یا فردی

ب) عوامل درونی نظام آموزشی

ج) عوامل بیرونی

وسعت آماری افت تحصیلی در درس فلسفه و منطق و کمبود مطالعات عمیق برای ریشه‌یابی و مبارزه با این مسئله، پژوهشگران را بر آن داشت تا علل و عوامل اصلی افت تحصیلی در درس فلسفه و منطق پایه‌ی سوم رشته ادبیات و علوم انسانی را از دیدگاه دبیران و دانش‌آموزان این درس بررسی کنند و راه‌های عملی در خصوص جلوگیری از این معضل را ارائه نمایند.

پیشینه‌ی تحقیق

پولادی (۱۳۷۵) در پایان‌نامه‌ی خود با عنوان بررسی عوامل افت تحصیلی در دبیرستان‌های پسرانه شهرستان اهواز، که به‌وسیله‌ی پرسش‌نامه انجام گرفت، با جامعه‌ی آماری کلیه‌ی دانش‌آموزان پسر اول تا چهارم رشته‌های مختلف دبیرستان‌های پسرانه شهرستان اهواز در سال تحصیلی ۷۳-۷۲ و نمونه‌ی آماری ۴۰۰ نفر، ده عامل را عوامل مهم افت تحصیلی در دبیرستان‌های اهواز اعلام کرد. در مجموع این ده عامل به مقدار ۴۷ درصد از کل واریانس افت تحصیلی را تعیین می‌کنند و عبارت‌اند از:

۱. مسائل مربوط به برنامه‌ریزی آموزشی؛
۲. مشکلات خانوادگی و سلامتی؛
۳. مشکلات محیطی - آموزشی؛
۴. مسائل مربوط به رشد؛
۵. مسائل اجتماعی - رفتاری؛
۶. مسائل مربوط به امتحان؛
۷. مسائل مربوط به کتب درسی؛
۸. مسائل آموزشی؛
۹. مسائل عمومی؛
۱۰. اختلافات خانوادگی.

سؤالات پژوهش

۱. علل افت تحصیلی درس فلسفه و منطق از دیدگاه دانش‌آموزان پسر و دختر سال سوم رشته‌ی ادبیات و علوم انسانی کدام است؟
۲. علل افت تحصیلی درس فلسفه و منطق از دیدگاه دبیران این درس کدام است؟

روش تحقیق

روش تحقیق در این پژوهش توصیفی از نوع پیمایشی است. در تحقیق توصیفی پژوهشگر به مطالعه‌ی جامعه می‌پردازد بدون این که دخل و تصرفی در آن بنماید.

ابزار گردآوری اطلاعات

در این پژوهش برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسش‌نامه‌ی «شناسایی علل افت تحصیلی درس فلسفه و منطق از دیدگاه دانش‌آموزان» و پرسش‌نامه‌ی «شناسایی علل افت تحصیلی درس فلسفه و منطق از دیدگاه دبیران» استفاده شده است.

برای تهیه‌ی این پرسش‌نامه‌ها ابتدا مطالعه‌ی مقدماتی بر روی ۳۰ نفر از دانش‌آموزان انجام گرفت. از دانش‌آموزان خواسته شد علل افت تحصیلی را به صورت تشریحی بنویسند. پس از جمع‌آوری پاسخ‌های تشریحی، پاسخ‌ها طبقه‌بندی شد و ۴۰ عامل استخراج گردید. این عوامل به عباراتی تبدیل شد و پرسش‌نامه‌ی چهل عبارتی ایجاد شد. پاسخ دهندگان می‌بایست میزان موافقت خود را با هر عبارت مشخص می‌کردند. پاسخ‌ها به صورت «کاملاً موافقم»، «موافقم»، «تا حدودی موافقم»، «موافق نیستم» است. برای پرسش‌نامه‌ی شناسایی علل افت تحصیلی از دیدگاه دبیران نیز چنین فعالیتی انجام شد.

پایایی پرسش‌نامه

ضریب پایایی پرسش‌نامه‌ی «شناسایی علل افت تحصیلی از دیدگاه دانش‌آموزان» با روش آلفای کرونباخ $0/86$ و ضریب پایایی پرسش‌نامه‌ی «شناسایی علل افت تحصیلی از دیدگاه دبیران» $0/93$ است.

روایی پرسش‌نامه

روایی دو پرسش‌نامه توسط استادان دانشگاه پیام نور بندر امام‌خمينی (ره) مورد بررسی و تأیید قرار گرفت.

روش‌های تجزیه و تحلیل آماری

تجزیه و تحلیل داده‌های این پژوهش در سطح آمار توصیفی صورت گرفته است. در سطح آمار توصیفی از شاخص‌های آماری نظیر فراوانی، درصد، میانگین وزنی و نمودار استفاده شده است و کلیه داده‌های آماری با کمک نرم‌افزار اسپس اس ۱۱ (SPSS) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

بحث در نتایج

این پژوهش به شناسایی علل و عوامل افت تحصیلی درس فلسفه و منطق از دیدگاه دانش‌آموزان پایه‌ی سوم رشته‌ی ادبیات و علوم انسانی و دبیران این درس پرداخت و عوامل مهم را برشمرده است. برگزاری امتحان دو کتاب فلسفه و منطق در یک آزمون سبب شده است که دانش‌آموزان به هنگام آزمون با حجم زیاد و با دو گونه

مطالب کاملاً متفاوت و جداگانه مواجه شوند. در نتیجه دانش‌آموزان در به حافظه سپردن مطالب این دو کتاب، با مشکل روبه‌رو می‌شوند و به نمره‌ی کمتری، دست می‌یابند. در حالی که در گذشته فلسفه و منطق سال سوم که دو کتاب مستقل و جداگانه بودند در امتحانات، آزمون‌های جداگانه‌ای نیز داشتند، ولی در نظام سالی - واحدی این دو، یک ماده‌ی درسی واحد تعریف شده‌اند. لذا آزمون آن‌ها به‌طور هم‌زمان در یک برگه انجام می‌شود.

عامل دیگر سخت بودن مفاهیم این دو کتاب است. فهم و تجزیه و تحلیل مطالب این درس، نیازمند قدرت ذهنی و انتزاعی بالا، حوصله‌ی فراوان و صرف وقت زیاد است. این خصوصیت درس فلسفه و منطق به خستگی و احیاناً بی‌زاری اغلب دانش‌آموزان منجر می‌شود.

یکی از بزرگ‌ترین آفت‌هایی که دامن‌گیر نظام آموزشی ماست، عبارت است از عمومیت یافتن روش حفظی در دروس مختلف بالاخص درس فلسفه و منطق. از نظر آموزشی یادگیری که تنها جنبه‌ی حفظی داشته باشد و به سطوح عمیق‌تری از شناخت نرسد یادگیری‌ای بی‌معنی است.

فرار بودن مفاهیم فلسفه و منطق به این سبب است که یادگیری دانش‌آموزان صورت نمی‌گیرد و دانش‌آموز از درک و دریافت مطلب باز می‌ماند و آن را در دستگاه ادراکی خود هضم نمی‌کند. در نتیجه مفاهیم خیلی سریع فراموش می‌شوند. متأسفانه دانش‌آموزانی رشته‌ی علوم انسانی را انتخاب می‌نمایند، که علاقه‌ی کمتری به دروس انتزاعی دارند و اکثر از روی اجبار این رشته را انتخاب می‌نمایند. در نتیجه قواعد موجود در این درس بالاخص منطق را که به دقت ذهنی بیش‌تری نیاز دارد متوجه نمی‌شوند.

تعداد زیادی از دانش‌آموزان شبیه به هم بودن مطالب این دو کتاب را یکی از علل افت تحصیلی خود دانسته‌اند، به‌خصوص که این دو کتاب با هم در پایه‌ی سوم تدریس می‌شوند. یکی از رکن‌های مهم هر برنامه، ارزش‌یابی و یا امتحان است. از نظر علمی ارزش‌یابی به فرایندی سیستماتیک (نظام دار) برای جمع‌آوری، تحلیل و تفسیر اطلاعات گفته می‌شود. بنابراین باید تعیین شود، آیا هدف‌های مورد نظر تحقق یافته‌اند یا در حال تحقق یافتن هستند و به چه میزان.

متأسفانه اکثر دبیران از سؤالات تشریحی - گسترده پاسخ - استفاده می‌کنند. این نوع ارزش‌یابی نمونه‌ی کوچکی از محتوای درس و هدف‌های آموزشی را اندازه می‌گیرد و در دانش‌آموزان هم احساس خستگی به‌وجود می‌آورد. اکثر دانش‌آموزان نسبت به درس فلسفه و منطق دیدی مبهم دارند. زیرا مطالب این درس را غیرقابل فهم و مبهم می‌دانند.

مطابق این دیدگاه مباحث فلسفی به دلیل پیچیده بودن خارج از توان ذهنی است و در زندگی هیچ تأثیری ندارد و در نتیجه دانش‌آموزان برای آموختن و فهم دقیق این مفاهیم اقدامی نمی‌کنند. تصاویر تأثیری را با خود حمل می‌کنند که کلمات نمی‌توانند. زیرا آن‌ها بیننده را در مورد تمام تجاربی که تا به حال داشته است به فکر وامی‌دارند. بیننده برای توجیه و تشریح تصویر از تجارب قبلی خود کمک می‌گیرند. طبق تحقیقاتی که به عمل آمده ۸۳ درصد آن‌چه را

برگزاری
امتحان دو
کتاب فلسفه و
منطق در یک
آزمون سبب
شده است که
دانش‌آموزان
به هنگام
آزمون با
حجم زیاد و با
دو گونه مطالب
کاملاً متفاوت و
جداگانه مواجه
شوند. در نتیجه
دانش‌آموزان
در به حافظه
سپردن
مطالب این
دو کتاب، با
مشکل روبه‌رو
می‌شوند و به
نمره‌ی کمتری،
دست می‌یابند

که ما از محیط اطراف خود می‌گیریم از طریق حس دیداری است، ۱۱ درصد شنیداری، ۳/۵ درصد بویایی، ۱ درصد چشایی و ۱/۵ درصد از طریق لامسه است.

دانشمندان تعلیم و تربیت هدف‌های تربیتی را در سه حیطه تقسیم نموده‌اند و تغییراتی را که در اثر تعلیم و تربیت در ذهن ایجاد می‌شود و ماهیت آن‌ها دانش و معلومات است در حیطه‌ی شناختی قرار داده‌اند. معمولاً آموزش‌های حیطه‌ی شناختی به پیدایش توانایی‌های ذهنی منتهی می‌گردد (مدنظر در درس منطق و فلسفه) در این حیطه عامل فهمیدن نقش اصلی را برعهده دارد. آموختنی‌های حیطه‌ی شناختی از ساده‌ترین توانایی‌های ذهنی تا پیچیده‌ترین مهارت‌های عقلی تقسیم‌بندی می‌شوند. دبیران این رشته باید در طراحی سؤالات

طبقه‌بندی (بلوم و همکاران) را مدنظر قرار دهند.

تصویر یک وسیله‌ی دیداری از افراد، اشیا و اماکن است. تصویر معمولاً عکس را شامل می‌شود. ولی طرح، کارتون، جدول یا نقشه نیز به عنوان تصویر به کار برده می‌شوند. تصاویر می‌توانند هم در آموزش انفرادی و هم در آموزش گروهی مورد استفاده قرار گیرد. بی‌علاقگی دانش‌آموزان به رشته‌ی ادبیات و علوم انسانی یکی از علل برشمرده شده توسط دبیران است. به نظر می‌رسد هدایت دانش‌آموزان پایه‌ی اول به این رشته، که در فرم «شماره‌ی یک» هدایت تحصیلی رشته‌ی ادبیات فارسی را کسب نموده‌اند، ریشه‌ی این بی‌علاقگی است.

به نام خدا

دانش‌آموز عزیز سلام؛

ما به دنبال علل شناخت تحصیلی شما در درس فلسفه و منطق هستیم. اعتقاد داریم که شما در این شناخت می‌توانید ما را کمک کنید. در زیر پرسش‌نامه‌ای را می‌بینید. در این پرسش‌نامه جملاتی در مورد علت افت تحصیلی شما در درس فلسفه و منطق آمده و در طرف مقابل هر جمله گزینه‌های «کاملاً موافقم»، «موافقم»، «تا حدودی موافقم»، «موافق نیستم» قرار گرفته است. ابتدا با دقت هر جمله را بخوانید، سپس فکر کنید که آیا با این جمله «کاملاً موافقم» و یا «موافقم» و یا «حدودی موافقم» و یا «موافق نیستم» برای هر جمله یک گزینه را علامت بزنید. ما هم مثل شما اعتقاد داریم که بعضی از جمله‌ها علت افت تحصیلی شما نیست. برای آن جمله «موافق نیستم» را علامت بزنید. پاسخ‌ها را کامل و صادقانه بدهید و سعی نمایید پاسخ‌ها را مختلف انتخاب کنید. نام و نام خانوادگی خود را بنویسید.

ذکر نام و نام خانوادگی ضروری نیست.

ردیف	عوامل افت تحصیلی شما در درس فلسفه و منطق	کاملاً موافقم	موافقم	تا حدودی موافقم	موافق نیستم
۱	علت افت تحصیلی من غیبت بیش از حد دبیر این درس است.				
۲	علت افت تحصیلی من مطالعه نکردن این درس در منزل است.				
۳	علت افت تحصیلی من حجم مطالب زیاد این درس است.				
۴	علت افت تحصیلی من سؤالات سخت امتحان‌های این درس است.				
۵	علت افت تحصیلی من استفاده نکردن معلم از وسایل کمک آموزشی (فیلم، ماکت و...) است.				
۶	علت افت تحصیلی من این است که به این درس علاقه ندارم.				
۷	علت افت تحصیلی من سخت بودن مفاهیم این درس است.				
۸	علت افت تحصیلی من این است که معلم ما از این درس زیاد امتحان نمی‌گیرد (نمی‌پرسد).				
۹	علت افت تحصیلی من کم بودن ساعات تدریس هفتگی این درس است.				
۱۰	علت افت تحصیلی من ضعیف بودن پایه‌ی تحصیلی (سال گذشته من) است.				
۱۱	علت افت تحصیلی من اخلاق و رفتار نامناسب معلم این درس در کلاس است.				

ردیف	عوامل افت تحصیلی شما در درس فلسفه و منطق	کاملاً موافقم	موافقم	تا حدودی موافقم	موافقم نیستم
۱۲	علت افت تحصیلی من نبودن کلاس‌های تقویتی و جبرانی برای این درس است.				
۱۳	علت افت تحصیلی من تعداد زیاد دانش‌آموزان کلاس است.				
۱۴	علت افت تحصیلی من این است که شیوه‌ی مطالعه این درس را نمی‌دانم.				
۱۵	علت افت تحصیلی من نداشتن استعداد برای یادگیری این درس است.				
۱۶	علت افت تحصیلی من بی‌ربط بودن مطالب این درس با زندگی است.				
۱۷	علت افت تحصیلی من فرار بودن (فراموش شدن) مطالب این درس است.				
۱۸	علت افت تحصیلی من این است که بعضی از بچه‌ها در کلاس این درس صحبت می‌کنند و مزاحمت ایجاد می‌کنند.				
۱۹	علت افت تحصیلی من این است که معلم درس را آسان نمی‌گوید.				
۲۰	علت افت تحصیلی من این است که در جلسه‌ی امتحان وقت کم می‌آورم.				
۲۱	علت افت تحصیلی من این است که کتاب این درس تنوع ندارد (هیچ عکس و رنگی ندارد).				
۲۲	علت افت تحصیلی من اهمیت نداشتن نمره این درس برای والدین من است.				
۲۳	علت افت تحصیلی من در این درس پاسخ‌های طولانی سؤالات این درس است.				
۲۴	علت افت تحصیلی من در این درس با هم بودن امتحانات دو درس (فلسفه، منطق) است.				
۲۵	علت افت تحصیلی من این است که معلم‌ها درس را سخت می‌گویند.				
۲۶	علت افت تحصیلی من زیاد بودن حجم مطالب دو کتاب است.				
۲۷	علت افت تحصیلی من بسیار شبیه به هم بودن مطالب دو کتاب است.				
۲۸	علت افت تحصیلی من قواعد مهم این درس است.				
۲۹	علت افت تحصیلی من تشابه اسمی بعضی از واژه‌ها با یکدیگر است.				
۳۰	علت افت تحصیلی من نبودن تمرین‌ها و فعالیت‌های مناسب در کتاب است.				
۳۱	علت افت تحصیلی من خسته شدن در کلاس هنگام تدریس معلم است.				
۳۲	علت افت تحصیلی من توضیح ناکافی درس توسط دبیر است.				
۳۳	علت افت تحصیلی من جدی نبودن معلم این درس است.				
۳۴	علت افت تحصیلی من خلاصه و سریع درس دادن دبیر این درس است.				
۳۵	علت افت تحصیلی من این است که مطالب این درس مبهم و غیرقابل درک است.				
۳۶	علت افت تحصیلی من این است که مطالب این درس کاملاً حفظی است.				
۳۷	علت افت تحصیلی من این است که در این درس درس به هم ارتباط ندارند.				
۳۸	علت افت تحصیلی من این است که دبیر ما در تدریس آن توانایی لازم را ندارد.				
۳۹	علت افت تحصیلی من این است که اصلاً نمی‌دانم چرا باید این درس را مطالعه کنم.				
۴۰	علت افت تحصیلی من این است که کتاب بسیار ریز یا بدخط نوشته شده است.				

* اگر به نظر شما علت افت تحصیلی شما در درس فلسفه و منطق مواردی غیر از نکات بالاست لطفاً بنویسید.

نام آموزشگاه:

نام دبیر درس فلسفه و منطق:

معدل سال گذشته:

به نام خدا

همکار گرامی سلام؛

ما به دنبال شناخت علل افت تحصیلی دانش‌آموزان در درس فلسفه و منطق هستیم در زیر پرسش‌نامه‌ای را می‌بینید. در این پرسش‌نامه جملاتی در مورد علل افت تحصیلی دانش‌آموزان در درس فلسفه و منطق نوشته شده و در طرف مقابل هر جمله گزینه‌هایی قرار گرفته است، برای هر جمله یک گزینه را علامت بزنید.

ردیف	عوامل افت تحصیلی درس فلسفه و منطق از دیدگاه دبیران	کاملاً موافقم	موافقم	تا حدودی موافقم	موافق نیستم
۱	مطالعه نداشتن این درس در منزل توسط دانش‌آموزان				
۲	حجم مطالب زیاد این درس				
۳	استفاده نشدن از وسایل کمک آموزشی در کلاس				
۴	سخت بودن مفاهیم این درس				
۵	کم توجهی بعضی از دبیران به ارزش‌یابی مستمر				
۶	کم بودن ساعات تدریس هفتگی این درس				
۷	تعداد زیاد دانش‌آموزان در کلاس				
۸	بی‌توجهی مؤلفین به استفاده از رنگ، طرح، شکل در کتاب‌ها				
۹	استفاده اکثر همکاران از روش غیرفعال در تدریس (سخن‌رانی، تقریری)				
۱۰	ارتباط نداشتن اولیا با مدرسه و دبیر درس فلسفه و منطق				
۱۱	برگزار نمودن امتحان هر دو کتاب با هم در یک جلسه				
۱۲	نبودن تمرین در کتاب فلسفه				
۱۳	برگزار نشدن المپیادهای علمی در این درس				
۱۴	برگزار نشدن انجمن‌های علمی در این درس				
۱۵	استفاده از زبانی نارسا در ارائه‌ی اندیشه‌های فلسفی توسط مؤلفین				
۱۶	نبودن پیش‌نیاز در این درس در پایه دوم				
۱۷	هدایت دانش‌آموزان بی‌علاقه به رشته‌ی علوم انسانی				
۱۸	نبودن پاسخ سوالات هماهنگ کتاب منطق				
۱۹	پیش‌بینی نکردن کلاس‌های فوق برنامه و تقویتی توسط مدیران مدارس				
۲۰	برگزار نکردن تک زنگ فلسفه به صورت مستمر در هر جلسه				
۲۱	برگزار نکردن کارگاه‌های آموزشی جهت آشنایی دبیران با مباحث درسی				
۲۲	نبودن کتاب راهنمای معلم مبتنی بر شیوه‌های نوین تدریس				
۲۳	برگزار نکردن دوره‌های ضمن خدمت کافی برای این درس				
۲۴	بی‌توجهی به شیوه‌های تدریس تفکر گروهی در کلاس				
۲۵	آگاهی نداشتن دانش‌آموزان از شیوه‌های مطالعه‌ی صحیح				
۲۶	تدریس این درس توسط دبیران غیرمتخصص و کم تجربه				

ردیف	عوامل افت تحصیلی درس فلسفه و منطق از دیدگاه دبیران	کاملاً موافقم	موافقم	تا حدودی موافقم	موافقم نیستم
۲۷	بی توجهی دبیر نسبت به تکالیف منطق و عدم پیگیری آن				
۲۸	بی توجهی به نقاط قوت و ضعف دبیران این درس توسط ستاد افت و پیشرفت تحصیلی				
۲۹	نداشتن برنامه و طرح درس روزانه جهت جلوگیری از اتلاف وقت				
۳۰	نبودن تعامل بین دبیران این درس				
۳۱	بی دقتی بعضی از مدیران مدارس در برنامه ریزی هفتگی این درس				
۳۲	بی توجهی بعضی از دبیران به ضوابط طرح سؤالات استاندارد				
۳۳	ناآشنایی دانش آموزان با نمونه سؤالات نهایی				
۳۴	شرکت نکردن دبیران حق التدریس در کلاس های ضمن خدمت				
۳۵	انطباق نداشتن مطالب این دو کتاب با نیازهای روز جامعه				
۳۶	حفظ کردن به جای یادگیری مطالب توسط دانش آموزان				
۳۷	بی توجهی بعضی از دبیران به تفاوت های فردی دانش آموزان				
۳۸	به کار نبردن ابزارهای صحیح تشویق و تنبیه توسط دبیران این درس				

پیشنهادهای اجرایی

۱. برگزاری آزمون دو کتاب فلسفه و منطق در دو جلسه امتحانی از سوی وزارت آموزش و پرورش؛
۲. استفاده از زبانی شیوا در ارائه‌ی اندیشه‌های فلسفی توسط مؤلفین؛
۳. ملزم نمودن مدیران مدارس به برگزاری تک زنگ فلسفه به صورت مستمر؛
۴. قرار دادن درس فلسفه و منطق در برنامه‌ی درسی رشته‌های دیگر مانند علوم تجربی و ریاضی فیزیک از سوی وزارت آموزش و پرورش؛
۵. قرار دادن منطق در پایه‌ی دوم و کتاب فلسفه در پایه‌ی سوم توسط وزارت آموزش و پرورش؛
۶. برگزاری دوره‌ی ضمن خدمت طراحی سؤالات استاندارد برای دبیران؛
۷. منطبق نمودن مفاهیم این دو کتاب با واقعیات موجود در زندگی و نیازهای دانش‌آموزان توسط مؤلفین و دبیران این رشته؛
۸. استفاده از تصاویر و رنگ‌ها و طرح‌هایی متناسب با موضوع و سن دانش‌آموزان توسط مؤلفین؛
۹. برگزاری دوره‌های ضمن خدمت متعدد برای دبیران بالأخص دبیران نیمه مرتبط یا نامرتب و تلاش برای تربیت بیش‌تر دبیران متخصص این درس؛
۱۰. تدوین راهنمای معلم مبتنی بر شیوه‌های نوین تدریس توسط دبیرخانه‌ی راهبردی فلسفه و منطق کشور؛
۱۱. برگزاری انجمن‌های علمی توسط گروه‌های آموزشی هر استان؛
۱۲. توجه بیش‌تر مدیران مدارس در برنامه‌ریزی هفتگی این درس و قرار دادن آن در اول هفته؛
۱۳. تهیه‌ی وسایل و سی‌دی آموزشی از سوی دبیرخانه و ملزم نمودن دبیران این رشته به استفاده از آنان در تدریس؛
۱۴. آشنا نمودن دانش‌آموزان با شیوه‌های صحیح مطالعه بالأخص در درس فلسفه و منطق.

منابع

۱. دلاور، علی (۱۳۷۴). روش‌های تحقیق در روان‌شناسی و علوم تربیتی، انتشارات دانشگاه پیام نور.
۲. رشیدیور، ابراهیم. آموزش سمعی و بصری، جلد اول.
۳. سادات، محمد علی (۱۳۷۳). راهنمای معلم.
۴. سیف، علی اکبر (۱۳۸۴). اندازه‌گیری، سنجش و ارزش‌یابی آموزشی.
۵. مرکز تربیت معلم (۱۳۷۱). شیوه‌های ارزش‌یابی از آموخته‌های دانش‌آموزان.
۶. فر دانش، هاشم (۱۳۸۲). مبانی نظری تکنولوژی آموزشی.
۷. دبیرخانه کشوری فلسفه و منطق (۱۳۸۴). فصل‌نامه‌ی اندیشه، شماره‌ی ۲۲، ص ۳۴.
۸. دبیرخانه راهبردی فلسفه و منطق (۱۳۸۶). فصل‌نامه‌ی اشراق، شماره‌ی ۳، ص ۳۵.
۹. مرکز تربیت معلم (۱۳۶۷). کاربرد مواد آموزشی، جلد اول، سال دوم.

یکی از علل افت، ناآشنایی دبیران این رشته با روش‌های نوین تدریس است. تألیف «راهنمای معلم مبتنی بر شیوه‌های نوین تدریس» می‌تواند این مشکل را حل نماید.

امروزه در آموزش و پرورش جدید، که مبتنی بر یافته‌های روان‌شناسی یاددهی - یادگیری است. سعی می‌شود تا آن‌جا که ممکن است فراگیران بیشتر به صحنه‌ی آموزش وارد شوند و نقش بیش‌تری برعهده‌ی آن‌ها گذاشته شود. یادگیری به‌طور طبیعی در انزوا اتفاق نمی‌افتد بلکه در گروه‌هایی که با هم برای مسئله‌گشایی کار می‌کنند رخ می‌دهد.

وسایل کمک آموزشی به وسایل و ابزارهای گفته می‌شود که هنگام آموزش به کار برده می‌شود و امر یاددهی و یادگیری را تسهیل می‌کنند. به دلیل انتزاعی بودن مفاهیم این کتاب استفاده از وسایل کمک آموزشی و سی‌دی‌های آموزشی گام مؤثری در جهت تحقق بخشیدن به امر یادگیری است.

وجود تمرین در کتاب فلسفه به یادگیری مفاهیم انتزاعی آن کمک شایانی می‌نماید. ناآشنایی دانش‌آموزان به شیوه‌های مطالعه صحیح یکی از علل افت تحصیلی محسوب می‌گردد. برای یادگیری مطلوب، بالأخص در درس فلسفه و منطق «آشنایی با راهبردهای به یادسپاری» است که به سه دسته‌ی عملی قابل تقسیم‌بندی است:

الف) راهبردهای به یادسپاری؛

ب) یادگیری به شیوه‌ی یادیار؛

ج) روش یادگیری مطالب معنی‌دار.

پیشنهادها

سطح ارزش‌یابی	سطح یادگیری	درصد نمره
آسان	دانش	۲۰ درصد
متوسط	درک و فهم - کاربرد	۶۰ درصد
دشوار	تجزیه و تحلیل - ترکیب - ارزش‌یابی	۲۰ درصد

با توجه به یافته‌های پژوهشی، پیشنهادهای اجرایی و پژوهشی ذیل ارائه می‌گردد:

پیشنهادهای پژوهشی

۱. پیشنهاد می‌شود تحقیقی مشابه در مورد علل افت تحصیلی در درس فلسفه‌ی دوره‌ی پیش‌دانشگاهی انجام شود.
۲. پیشنهاد می‌شود تحقیقی مشابه با پرسش‌نامه‌ی دیگر و مواد دیگر انجام شود.
۳. پیشنهاد می‌شود تحقیقی مشابه در مورد علل افت تحصیلی در دروس اختصاصی رشته‌ی ادبیات و علوم انسانی انجام شود.